

กระบวนทัศน์ใหม่ของการกำกับดูแลการจัดการศึกษาขององค์กรวิชาชีพ
ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

The New Paradigm of Governance for Educational Management of Professional
Organizations under the Constitution of the Kingdom of Thailand 2017

พงษ์มนัส ตีอด¹

เพ็ญณี แนนรท²

กิตติบดี ไยพูล³

ณรงค์ เกียรติคุณวงศ์⁴

บทคัดย่อ

ในอดีตที่ผ่านมาองค์กรวิชาชีพมีอิสระอย่างยิ่งในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาของหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาโดยมุ่งหวังเพื่อให้บัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรวิชาชีพเหล่านี้ได้มาตรฐานและผ่านการรับรองเมื่อสำเร็จการศึกษาตามที่องค์กรวิชาชีพกำหนด อย่างไรก็ตาม มาตรา 40 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กอปรกับมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 กำหนดห้ามมิให้องค์กรวิชาชีพออกข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นการก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทการกำกับดูแลการจัดการศึกษาขององค์กรวิชาชีพที่มีต่อหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษา ก่อนและหลังบทบัญญัติตามมาตรา 40 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีผลบังคับ 2) ศึกษาขอบเขตขององค์กรวิชาชีพที่มีต่อการกำกับดูแลหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาขององค์กรวิชาชีพภายใต้มาตรา 40 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บทสรุปข้อเสนอแนะที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารคณะที่มีหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษา และผู้บริหารองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ พบว่า ผู้บริหารคณะ เห็นว่าการกำกับดูแลหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาขององค์กรวิชาชีพนั้นยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามองค์กรวิชาชีพควรปรับเป้าหมายการกำกับดูแลโดยเน้นที่การเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างยั่งยืนมากกว่าเน้นการกำกับดูแลกระบวนการจัดการหลักสูตร โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และถือเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการกำกับดูแลการจัดการศึกษาขององค์กรวิชาชีพภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ ทุกฝ่ายเห็นว่าหากองค์กรวิชาชีพปรับเปลี่ยนแนวทางการกำกับดูแลหลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางนี้แล้ว แม้องค์กรวิชาชีพออกข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์มากำกับดูแล ก็ถือว่าไม่มีลักษณะเป็นการก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

คำสำคัญ: การสร้างคุณค่าร่วมกัน, สถาบันอุดมศึกษา, องค์กรวิชาชีพ, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

In the past, professional organizations were extremely free to take control over the educational management of various professional programs in higher education institutions, with the aim of providing graduates who graduated from these professional programs to be competent and qualified as required by professional bodies when completing their studies. However, Section 40, paragraph 2 of the Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2560, together with Section 16 of the Higher Education Act, BE 2562, prohibits professional organizations from issuing regulations or rules that were characterized by interference in

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

⁴ อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

educational management of higher education institutions. This qualitative research aimed to: 1) investigate the roles of educational management of professional organizations were in various professional courses in higher education institutions before and after the provision of Section 40, paragraph 2 of the Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2560 is effective, 2) investigate the scope of the current collaboration approaches between professional organizations and the higher education institutions as well as provide some additional suggestions supervision on various professional courses in higher education institutions will be impacted after the enactment of section 40, paragraph 2 of the Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2560. Based on the data gathered through in-depth interviews with executives of various professional courses in higher education institutions and administrators of various professional organizations, it was found that they viewed that supervision of professional courses in higher education institutions of the professional organization by professional organizations is still very necessary. However, professional bodies should adjust their goals of supervision by focusing on creating sustainable learning for students rather than focusing on the process of course management by using a learner-centered and collective decision approach. By doing so, this is considered to be the new paradigm of governance for educational management of professional organizations under the Constitution of the Kingdom of Thailand 2017. All participants agreed that not with standing guidelines or regulations issued by the professional organizations for supervising professional courses in higher education institutions, if in line with this direction of the new paradigm, they were considered to be not interfering with the educational management of higher education institutions.

Keywords : co-creation; higher education; professional organization, 21st century learning

บทนำ

ความร่วมมือกัน ถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่ทำให้องค์กรเสริมสร้างประสิทธิภาพหรือมีปฏิสัมพันธ์กับพันธมิตรอื่นได้ (Rege, Telle, 2004) อย่างไรก็ตามมีคู่แข่งชั้นหรือผู้เคยขัดแย้งกันได้มีความร่วมมือกันนั้น ย่อมส่งผลนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพให้ตีมากขึ้น (Peng, Pike, Yang & Roos 2012) เช่นเดียวกับกับสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรวิชาชีพย่อมที่จะมีการร่วมมือระหว่างกันเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจกันอันส่งผลให้คุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเปรียบเทียบจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่ในการผลิตนักศึกษา องค์กรวิชาชีพเปรียบเสมือนรับนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว (สุภัทร บุญส่ง, 2560) เห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษา องค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาย่อมที่จะมีการร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

องค์กรวิชาชีพส่วนใหญ่มีบทบาทในการส่งเสริมวิชาชีพของตนทั้งในด้านการฝึกอบรม การพัฒนาวิชาชีพ การทำวิจัย การให้คำรับรอง ควบคุม มาตรฐาน การแนะนำด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ ในวิชาชีพ การพัฒนาความเป็นผู้นำ และการส่งเสริมด้านการเมือง แต่มีงานวิจัยไม่มากนักที่ศึกษาให้เข้าใจ ชัดเจนถึงการแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่าง

องค์กรวิชาชีพและผู้อยู่ในแวดวงวิชาชีพและผู้ที่อยู่ในวงราชการที่ชัดเจนโดย ผู้ที่ทำงานราชการส่วนใหญ่ จะอยู่ภายใต้องค์กรวิชาชีพใดองค์กรวิชาชีพหนึ่ง Mosher (1982) ได้จัดกลุ่มองค์กรวิชาชีพไว้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ 1 เป็นวิชาชีพและทำงานในทุกภาคส่วน เช่น กฎหมายและวิศวกร และกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่อยู่ในภาครัฐเช่น นิติกร ถือได้ว่าเป็นกลุ่มการบริหารภาครัฐ การจัดตั้งองค์กรวิชาชีพเป็นการจัดตั้งเพื่อควบคุมมาตรฐาน คุณภาพและรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกซึ่งประกอบวิชาชีพเดียวกัน อันเนื่องมาจากมีบุคคลประกอบอาชีพเดียวกันเป็นจำนวนมาก อาจทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวได้และส่งผลทำให้เกิดความเสียหายแก่วิชาชีพของตนได้ ดังนั้นจึงทำให้เกิดแนวความคิดในการที่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกันเข้ามารักษาคุณภาพหรือมาตรฐานของตนไว้ (จิตติ ดิงศภัทย์, 2560) โดยมีการกำหนดหลักสูตรที่ถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพ (นัยนา บุญหล้า, สุธรรม ธรรมที่ศานานนท์, 2561) แต่อย่างไรก็ตามมองในมุมของความสัมพันธ์เชิงบทบาทขององค์กรวิชาชีพที่มีต่อสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ผ่านมานั้น จะเห็นได้ว่าองค์กรวิชาชีพได้มีส่วนร่วมในการเข้ามาจัดการระบบการศึกษาของระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เช่น ในส่วนของสภาพนายความเรื่องหลักสูตร

ต้องมีโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระของรายวิชาไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต หรือส่วนเรื่องของคณาจารย์นั้น หากเป็นสถาบันที่อยู่ในส่วนภูมิภาคควรจัดพิจารณาหาอาจารย์พิเศษจากส่วนกลางไปเป็นผู้บรรยายด้วย นอกเหนือจากอาจารย์พิเศษในส่วนท้องถิ่น เป็นต้น แต่ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ. 2560 มาตรา 40 วรรคสามนั้นไว้บัญญัติว่า “การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือก้าวกายการจัดการศึกษา สถาบันการศึกษา” และในพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 16 ได้มีการบัญญัติเช่นเดียวกับในรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติที่กล่าวถึง การที่ห้ามมิให้องค์กรวิชาชีพเข้ามาเลือกปฏิบัติหรือก้าวกายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา ซึ่งหากมองเรื่องเจตนารมณ์ของมาตราดังกล่าว เป็นความต้องการของภาครัฐให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเป็นอิสระจากองค์กรวิชาชีพ คือให้องค์กรวิชาชีพมีหน้าที่เพียงประเมินความรู้ ทักษะ และสมรรถนะในการประกอบวิชาชีพสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อประกอบอาชีพที่สภาวิชาชีพนั้นควบคุมอยู่ (รายงานของคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562)

โดยจะเห็นว่าช่วงก่อนมีรัฐธรรมนูญ 2560 และก่อนมีพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา ยังไม่ได้มีการบัญญัติถึงเรื่องการเข้าควบคุมสถาบันอุดมศึกษาที่จัดทำโดยองค์กรวิชาชีพ ส่งผลให้องค์กรวิชาชีพนั้นสามารถเป็นองค์กรอิสระที่สามารถกำกับดูแลตนเองได้ (Self Regulated Organization) และเข้าไปร่วมกำกับหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้ประกอบวิชาชีพ และยังเป็นประโยชน์แก่อาชีพ

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

การร่วมมือ คือ การสื่อสารก่อให้เกิดความคิด ความเข้าใจที่ตรงกันในการปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลให้กิจกรรมบรรลุเป้าหมาย ไม่เกิดความซ้ำซ้อน ความขัดแย้งกัน (รัตนภรณ์ ศรีพิชัย, 2553) ผู้ส่งสารต้องการจะอธิบาย หากผู้ที่ส่งสารนั้นได้รับการสื่อสารกับผู้รับสารเป็นประจําอย่าง ทำให้ผู้รับสารเกิดความผูกพันกันและมีความร่วมมือกัน (สุพิชญา เลิศประภานนท์, กุลทิพย์ ศาสตรระจฺจ, 2559) โดย การร่วมมือกันนั้น Koai, Ferreira, & Fredericks (2017) ได้ ทำการศึกษาความร่วมมือ สามารถแบ่งออกได้ 3 ระดับด้วยกันกล่าว คือ 1. การร่วมมือกันในระดับที่เป็นทางการ

2. การร่วมมือกันในระดับกึ่งเป็นทางการ 3. การร่วมมือกันในระดับที่ไม่เป็นทางการ โดยการร่วมมือจะขึ้นอยู่กับระดับใดนั้นย่อมเกิดจากเหตุได้หลายปัจจัย เช่น สังคม เศรษฐกิจ การเมือง (Heifetz, 2012) ที่ถือว่าเป็นปัจจัยทำให้เกิดความร่วมมือในระดับต่าง ๆ

คำถามการวิจัย

บทบาทขององค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษา ก่อนและหลังที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560 มาตรา 40 วรรคสามเป็นอย่างใด อีกทั้งลักษณะความร่วมมือระหว่างองค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน มีรูปแบบเป็นไปในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาบทบาทขององค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษา ก่อนและหลังที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ มาตรา 40 วรรคสาม
2. ศึกษาขอบเขตความร่วมมือระหว่างองค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน พร้อมข้อเสนอแนะ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษา โดยศึกษาสถานภาพและบทบาทขอบเขตความร่วมมือขององค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษา โดยวิธีการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารนำมาวิเคราะห์สถานการณ์และเปรียบเทียบ การศึกษาบทบาทของความร่วมมือและสถาบันอุดมศึกษา ก่อนและหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560 เพื่อให้ได้ ข้อมูลเชิงลึกประกอบการวิเคราะห์ และได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กลุ่มเป้าหมายให้วิธีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) คือผู้บริหาร คณะนิติศาสตร์ และผู้บริหารขององค์กรวิชาชีพ ได้แก่ สภานายความ และเนติบัณฑิตยสภา เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และเครื่องมือวิจัยแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารนำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อสังเคราะห์ประมวลองค์ความรู้ด้านสภาพความร่วมมือของสภาวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษา จากนั้นนำประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ได้มาเป็นกรอบพัฒนาเครื่องมือสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ข้อเสนอเทศจากการที่ได้สัมภาษณ์ถูกมา วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สรุปได้ดังต่อไปนี้

1) บทบาทขององค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาโดย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร พบว่า ในส่วนของบทบาทขององค์กรวิชาชีพทนายความนั้น มีส่วนสำคัญในด้านการส่งเสริมการศึกษานิติศาสตร์และผู้ประกอบอาชีพทางกฎหมาย (พระราชบัญญัติเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2507, พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528) อีกทั้งมีหน้าที่ในการพิจารณามาตรฐานปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต เพื่อทำให้มีโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระครบถ้วนตามมาตรฐานหลักเกณฑ์ตามวิชาชีพที่ได้กำหนดไว้ (มติคณะกรรมการอำนวยการอบรมศึกษากฎหมายฯ ครั้งที่ 305, 2554) ซึ่งหากสถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวอาจทำให้นักศึกษาถูกตัดสิทธิบางประการ เช่น ผลการประชุมคณะกรรมการ ตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ครั้งที่ 15/2558 มีมติ "ไม่รับรอง" ปริญญาโททางกฎหมายปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ในการสมัครทดสอบความรู้เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาประจำปี พ.ศ. 2558 (สำนักคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม, 2558) จึงเห็นได้ว่าทำให้เสียสิทธิในการสมัครสอบเป็นผู้พิพากษาอันเนื่องมาจากหลักสูตรยังไม่ได้มีการรับรองจากหน่วยงานองค์กรวิชาชีพทางกฎหมาย ในส่วนของบทบาทของสถาบันอุดมศึกษานั้นสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนประกอบสำคัญของสังคม ประเทศ อันเนื่องมาจาก ถือได้ว่าเป็นแหล่งทำหน้าที่ในเชิงบทบาท สัญญาลักษณ์ทางปัญญาหรือความเจริญทางด้านความคิดอันก่อให้เกิดประโยชน์ (จรัส สุวรรณเวลา, 2540) และในส่วนของคณะนิติศาสตร์จะต้องมีการปฏิบัติตาม มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ พ.ศ. 2561 (มคอ. 1) ถือเป็นกรอบเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรหรือปรับปรุงการจัดการเรียนสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่ามีประเด็นสำคัญให้เห็นว่าบทบาทและสภาพความร่วมมือของทั้งสององค์กรว่า โดยจะมุ่งให้ความสำคัญกับองค์กรที่ตนได้จัดตั้งเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานของการประกอบอาชีพของตนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งไม่ทำให้ผู้ประกอบการเดียวกันนั้นประพฤติตนไปในทางที่ไม่สุจริตอันเป็นการทำลายวิชาชีพซึ่งถือเป็นจุดเด่นขององค์กรวิชาชีพ "...การส่งเสริมจริยธรรมหรือมาตรฐานคุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์

ทำหน้าที่ควบคุม จึงถือได้ว่าเป็นหน้าที่ขององค์กรวิชาชีพที่เข้าไปควบคุมจริยธรรม คุณธรรม ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ทำให้เกิดเสื่อมเสีย..." (ผู้บริหารจากเนติบัณฑิตสภา, 24 มิถุนายน 2562) "พร้อมทั้งนี้การวัดผลขึ้นทะเบียนเป็นทนายความ (ผู้ประกอบวิชาชีพ) มีการวัดผลในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ทำการสอบด้วย" (ผู้บริหารจากสภาทนายความ, 24 มิถุนายน 2562)

สถาบันอุดมศึกษาได้จัดบริการทางเป็น การศึกษาโดยให้องค์ความรู้ในศาสตร์ที่กว้างกว่าการศึกษา ในองค์กรสภาวิชาชีพ "โดยสถาบันอุดมศึกษามีหลักสูตรในการสอนทั้งทางด้านหลักการ ทฤษฎี และในเชิงคุณค่าของศาสตร์" (ผู้บริหารคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 28 พฤษภาคม 2562) ส่วนแรกนั้นคือ การศึกษาในหลักการของศาสตร์ เป็นการศึกษาในเชิงภาคปฏิบัติของศาสตร์ที่ได้ศึกษาหากนักศึกษาสำเร็จการศึกษาสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ ส่วนต่อมาเป็นการศึกษาในเชิงทฤษฎี เป็น การศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ของศาสตร์ที่ได้ศึกษาโดยเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจในหลักการของศาสตร์ที่ได้ ทำการศึกษา เช่น การศึกษาความเป็นมาในแง่มุมเชิงประวัติศาสตร์ หรือศึกษาเหตุผลเบื้องหลังของการองค์กรวิชาชีพ ส่วนสุดท้ายเป็นการศึกษาในเชิงคุณค่า การที่นักศึกษานั้นสามารถที่จะเปรียบเทียบในทางปรัชญาเหตุผลเบื้องหลังของการปฏิบัติได้เพื่อสามารถทำให้เข้าใจในแง่มุมต่างๆ หากสังคมมีพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป

2) ทิศทางของสถานะขององค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร ทราบได้ว่า แนวคิดการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสามารถแบ่งได้ สามประการ กล่าวคือ เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการรับผิดชอบผู้ที่เป็นสมาชิก และเป็นผู้ควบคุมวินัยแก่ผู้มีใบประกอบวิชาชีพที่ตนเองนั้นได้อนุญาตให้ใบประกอบวิชาชีพ สภาวิชาชีพมีอำนาจอยู่เหนือผู้เป็นสมาชิกในการออกกฎหรือระเบียบแม้จะมีสมาชิกจะไม่เห็นด้วยกับข้อบังคับที่ออกมา (พนิดา พงศ์สุวรรณ, 2551) องค์กรวิชาชีพจะต้องมีลักษณะเป็นการให้บริการสาธารณะ อันเป็นการสนองความต้องการของประชาชนโดยภาพรวมอันก่อให้เกิดประโยชน์ของประชาชน (จิตติ ดิงศภัทย์, 2550) โดยองค์กรวิชาชีพทนายความได้มีการก่อตั้งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 จึงทำให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้แล้ว ส่งผลให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามข้อบัญญัติซึ่งเป็นองค์ประกอบที่บ่งชี้ถึงสถานะขององค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560 และ

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา 2562 ที่สามารถออกกฎ เกณฑ์ ในการบังคับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ปฏิบัติได้

สถาบันอุดมศึกษานั้น ถือว่าเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายมหาชน (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2557) เนื่องจาก มีพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจในการบริหารจัดการดูแล ตนเองได้ อีกทั้งจะต้องมีการปฏิบัติตาม มาตรฐานและการ ประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้บัญญัติโดยพระราชบัญญัติ การการศึกษาแห่งชาติ 2542 อีกด้วย อย่างไรก็ตาม สถาบันอุดมศึกษา หากมีการสอนในศาสตร์ที่มีองค์กร วิชาชีพเข้ามาควบคุม ก็จะต้องปฏิบัติตามองค์กรวิชาชีพ ดังกล่าว เนื่องจากต้องการเป็นที่ยอมรับทั้งทางด้านวิชาการ และด้านองค์ความรู้ด้านปฏิบัติขององค์กรวิชาชีพ (สุภัทร บุญส่ง, 2560).อันส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันได้ มาตรฐาน

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิง ลึก พบว่า มีประเด็นสำคัญขององค์กรวิชาชีพ ในเรื่องของการ ออกข้อบัญญัติ ในการขอเทียบมาตรฐานการศึกษาของผู้สอบไล่ได้ปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์ “...การกำหนด มาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเป็นการรักษาคุณภาพ ของวิชาชีพให้มีคุณภาพและให้ความเชื่อมั่นแก่ประชาชนใน มาตรฐานวิชาชีพ...” (ผู้บริหารจากเนติบัณฑิตสภา, 24 มิถุนายน 2562) โดยการรับรองมาตรฐานการศึกษาของผู้สอบไล่ได้ปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์ “การรับรอง ตรวจสอบเพียงจากเนติบัณฑิตสภามีเพียงการตรวจสอบ ตามข้อกำหนดเพียงครั้งเดียวคือตั้งแต่มีการขออนุมัติใน ครั้งแรกของการก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาในสาขาวิชาชีพ” (ผู้บริหารจากเนติบัณฑิตสภา, 24 มิถุนายน 2562) โดย หลักเกณฑ์ที่ตั้งนี้ใช้สภาพนายความมีมาตรฐานเดียวกันกับ เนติบัณฑิตสภา “หลักเกณฑ์การรับรองสถาบันอุดมศึกษา ใช้เกณฑ์เดียวกันกับเนติบัณฑิตสภาอันเนื่องมาจาก เนติ บัณฑิตสภานั้นได้มีการก่อตั้งมาก่อนสภาพนายความ” (ผู้บริหารจากสภาพนายความ, 24 มิถุนายน 2562) ซึ่งจะ เห็นได้ว่า เป็นการเข้าไปตรวจสอบมาตรฐานในสถาบัน อุดมศึกษาเพียงครั้งเดียว

สถาบันอุดมศึกษา ได้มีการปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์ขององค์กรวิชาชีพ “การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ขององค์กรวิชาชีพเพื่อเป็นการปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นกรอบ ในการทำงานให้กับสถาบันอุดมศึกษาเพราะว่าเหมือนว่า นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปจะต้องมีโอกาสเข้าถึงวิชาชีพ ได้มิใช่สำเร็จการศึกษาไปแล้วไม่สามารถเข้าไปสู่องค์กร วิชาชีพได้ อย่างไรก็ตามนักศึกษาที่ไม่ได้เลือกเข้าสู่องค์กร

วิชาชีพนั้นก็มีโอกาสไปสู่อาชีพอื่นได้” (ผู้บริหารคณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 28 พฤษภาคม 2562) การร่วมมือกันขององค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษา ก่อน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560 และพระราชบัญญัติการ อุดมศึกษา 2562 เห็นได้ว่าบทบาทของระหว่างสององค์กร ก่อนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ มีลักษณะเป็นการปฏิบัติ หน้าที่ของตนเพื่อให้บรรลุผลตามที่ตนต้องการ

3) ทิศทางของสถานะขององค์กรวิชาชีพและ สถาบันอุดมศึกษาหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร โดยค้น พบว่า คณะกรรมการการศึกษามีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การอุดมศึกษา (2562) ได้มีการขยายความเจตนารมณ์ของ บทบัญญัติไว้ซึ่งสามารถให้เหตุผลว่าการบัญญัติกฎหมาย ดังกล่าวออกมาเพื่อให้ สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเป็นอิสระ จากองค์กรวิชาชีพ คือให้องค์กรวิชาชีพมีหน้าที่เพียง ประเมินความรู้ ทักษะ และสมรรถนะในการประกอบ วิชาชีพสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพที่สภา วิชาชีพนั้นควบคุมอยู่ อีกทั้งเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์สำคัญที่ ต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเป็นอิสระทางวิชาการ มุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการอีกทั้งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษา มีการพัฒนาวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศ (มติคณะรัฐมนตรี 7 สิงหาคม 2561)

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า องค์กรวิชาชีพ ได้มีการปฏิบัติที่ไม่ถือเป็นการก้าวก่าย สถาบันอุดมศึกษาอยู่แล้ว “ไม่ได้เข้าไปก้าวก่าย เพียงแต่ เข้าไปกำกับดูแลให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้นและสามารถทำ ให้นักศึกษา จบไปแล้วมีงานทำได้อย่างมีคุณภาพ” (ผู้บริหารจากสภาพนายความ, 24 มิถุนายน 2562) อีกทั้งการร่วมกันกำหนดมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา ถือได้ว่าเป็นเพียงการปฏิบัติตามกฎหมาย ที่กฎหมายได้ให้อำนาจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรวิชาชีพและไม่เป็น การขัดต่อหลักความเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษา “การกำหนดมาตรฐานเพื่อรับรองคุณภาพสถาบันอุดมศึกษา เป็นการกระทำตามกฎหมายให้อำนาจ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่องค์กรวิชาชีพสามารถที่จะกระทำได้และ ถือได้ว่าไม่เป็นการขัดต่อหลักการความเป็นอิสระของ สถาบันอุดมศึกษาเนื่องจากความเป็นอิสระนั้นจะต้องอยู่ ภายใต้กรอบของกฎหมายเดียวกันกับหลักปฏิบัติทั่วไป” (ผู้บริหารจากเนติบัณฑิตสภา, 24 มิถุนายน 2562) จะเห็นได้ ว่ากรอบการทำงานขององค์กรวิชาชีพภายหลังที่มีการประกาศ

ใช้กฎหมายนั้น ยังสามารถที่จะเข้าไปร่วมกำหนดหลักเกณฑ์ได้อันเนื่องมาจากเป็นสิทธิตามกฎหมายและเป็นหน้าที่อันพึงกระทำ

สถาบันอุดมศึกษา เห็นได้ว่าปัจจุบันองค์วิชาชีพนั้นได้มีการกำหนดมาตรฐาน เป็นเพียงข้อกำหนดขั้นต่ำให้แก่สถาบันอุดมศึกษาปฏิบัติเท่านั้น “...การกำหนดมาตรฐานโดยองค์กรวิชาชีพ ถือได้ว่าเป็นเพียงการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้แก่สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานอาจทำให้วิชาชีพต่าง ๆ เกิดผลเสีย ไม่มีมาตรฐานทำให้บุคคลที่ประกอบวิชาชีพนั้นไม่มีคุณภาพ...” (ผู้บริหารคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 28 พฤษภาคม 2562) โดยการออกกฎหมายมิได้ขัดต่อหลักความอิสระของสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้งยังเป็นสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่องค์กรวิชาชีพมีอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์ “...ความเป็นอิสระไม่ได้หมายความว่าเป็นการทำตามอำเภอใจ ดังนั้นมหาวิทยาลัยจะต้องผลิตบัณฑิตตามตลาดแรงงานหนึ่งในนั้นของตลาดแรงงานคือองค์กรวิชาชีพ เปรียบเสมือนเป็นกฎเกณฑ์เข้าไปสู่องค์กรวิชาชีพได้ องค์กรวิชาชีพหรือตลาดแรงงาน โดยหลักพื้นฐานมีสิทธิ์ที่จะกำหนดเพราะเป็นสิ่งที่องค์กรวิชาชีพต้องการ แต่อย่างไรก็ตามคณะนิติศาสตร์ก็จะผลิตแต่บัณฑิตเข้าสู่วิชาชีพอย่างเดียวเท่านั้น ยังมองถึงวิชาชีพที่นักศึกษาในนั้นมีสิทธิเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ด้วยเป็นไปได้เพื่อเป็นการหาโอกาสอื่นให้แก่นักศึกษา” (ผู้บริหารคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 28 พฤษภาคม 2562) แต่อย่างไรก็ตาม การที่องค์กรวิชาชีพเข้ามากำหนดหลักเกณฑ์บ้างประการ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถที่จะพัฒนาองค์กรของตัวเองได้บ้างประการ “องค์กรวิชาชีพนั้นบางที่เข้ามากำหนดรูปแบบแผนตายตัว อันทำให้ไม่เกิดการพัฒนาก่อเกิดขึ้นได้ เห็นได้ชัดจาก เช่น ในบางที่รูปแบบการเรียนการสอน ยังต้องใช้วิธีการบรรยายโดยใช้คำพิพากษาฎีกาเป็นหลักอยู่” (ผู้บริหารคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 28 พฤษภาคม 2562) จะเห็นได้ว่าภายหลังการประกาศใช้กฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ดังกล่าวสถาบันอุดมศึกษายังคงปฏิบัติตามกรอบขององค์กรวิชาชีพ อันเนื่องมาจากถือได้ว่าเป็นหลักในการปฏิบัติการทำงาน

4) ขอบเขตความร่วมมือระหว่างองค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน สามารถที่จะแบ่งออกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร การร่วมมือกันระหว่างองค์กรนั้นถือได้ว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้องค์กรหรือบุคคลภายนอกที่ถือเป็นผู้รับสาร ได้มีการรับรู้

ข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ส่งสารต้องการจะอธิบาย หากผู้ส่งสารนั้นได้รับการสื่อสารกับผู้รับสารเป็นประจำย่อมทำให้เกิดผู้รับสารเกิดความผูกและความไว้วางใจเกิด (สุพิชญา เลิศประภานนท์, กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ, 2559) เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรวิชาชีพย่อมที่จะมีการร่วมมือกันเป็นประจำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจกันอันส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเปรียบเทียบจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่ในการผลิตนักศึกษา องค์กรวิชาชีพเปรียบเสมือนรับนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว (สุภัทร บุญส่ง, 2560) เห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาขององค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาย่อมที่จะมีการร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา เมื่อศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า (1) องค์กรทั้งสองนี้มีการยอมรับและความไว้วางใจซึ่งกันและกันโดยอาจดูได้จาก สถาบันอุดมศึกษาได้มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรวิชาชีพมาบรรยายในหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจในองค์กรวิชาชีพที่สามารถทำให้ร่วมการจัดทำหลักสูตรการสอนในสถาบันอุดมศึกษา “การสอนในสถาบันอุดมศึกษาบางวิชาได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากสภานายความและเนติบัณฑิตสภาเข้ามาร่วมบรรยายให้ความรู้แก่นักศึกษา” (ผู้บริหารคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 28 พฤษภาคม 2562) และในขณะเดียวกัน “การที่ทางสถาบันอุดมศึกษาได้มีหนังสือเชิญให้ไปบรรยายรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งเนื่องจาก ถือได้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่าง อาจารย์ ผู้บริหาร หรือนักศึกษา อีกทั้งนั้นยังได้เป็นเข้าไปดูรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในตัวอีกด้วย” (ผู้บริหารจากเนติบัณฑิตสภาและผู้บริหารสภานายความ, 24 มิถุนายน 2562) (2) องค์กรทั้งสองนั้นมีการร่วมมือในทางหลักสูตร กล่าวคือสถาบันอุดมศึกษาหากมีการปรับปรุงหลักสูตรได้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรวิชาชีพเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องและเป็นที่ยอมรับในทางวิชาชีพ “...หากมีการปรับปรุงหลักสูตรทุก 5 ปี ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สกอ. ทางสถาบันอุดมศึกษา ย่อมที่จะเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งเนติบัณฑิตสภาและสภานายความเข้ามาร่วมให้ความเห็น...” (ผู้บริหารคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 28 พฤษภาคม 2562) และในทางเดียวกันองค์กรวิชาชีพนั้นเรื่องเกณฑ์การรับรองคุณภาพมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา “...การเปลี่ยนเกณฑ์การรับรองคุณภาพมาตรฐานจะมีเพิ่มขึ้นอย่างไรนั้น มีผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษาเข้ามาร่วมในการ

ประชุมทุกครั้ง เพื่อเป็นการสอบถามในมุมมองการปฏิบัติหน้าที่... (ผู้บริหารจากเนติบัณฑิตสภาและผู้บริหารสภาทนายความ, 24 มิถุนายน 2562) ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งสององค์กรนั้นมีความร่วมมือกันลักษณะกึ่งทางการ ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อที่จะให้สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ทั้งสองได้กำหนด

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถ สรุปผลการวิจัยโดยได้ดังนี้

1) บทบาทขององค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษา ก่อนที่มีการใช้รัฐธรรมนูญ 2560 นั้นเป็นลักษณะที่องค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนอันส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ขององค์กรวิชาชีพ เพื่อที่จะทำสถาบันอุดมศึกษาของตนเป็นที่ยอมรับและทำให้ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาสามารถประกอบวิชาชีพได้

ในประเด็น หลังที่มีการใช้รัฐธรรมนูญ 2560 นั้นพบว่า องค์กรวิชาชีพและสถาบัน อุดมศึกษา โดยทางสถาบันอุดมศึกษายังปฏิบัติตามกฎ เกณฑ์ขององค์กรวิชาชีพ อันเนื่องมาจากยังต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาของตนสามารถประกอบวิชาชีพได้หลังจากสำเร็จการศึกษา อีกทั้งถือเป็นกรอบการปฏิบัติงานขั้นต่ำที่ควรจะต้องปฏิบัติให้ได้ ในขณะที่เดียวกันองค์กรวิชาชีพเห็นว่าการเข้าไปกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเพื่อที่จะทำให้การศึกษามีมาตรฐานและพร้อมที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้ทันที

2) ขอบเขตความร่วมมือขององค์กรวิชาชีพและสถาบันในปัจจุบัน อยู่ในลักษณะความร่วมมือกันลักษณะกึ่งเป็นทางการ อันเนื่องมาจากมีลักษณะยังไม่ถึงขั้นที่มีการมีการออกกฎเกณฑ์ร่วมกันหรือมีการใช้ข้อมูลร่วมกันที่ส่งผลให้เข้าลักษณะตามกรอบความร่วมมือเป็นทางการ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ผลจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. บทบาทขององค์กรวิชาชีพก่อนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560 และพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พบได้ว่า องค์กรวิชาชีพ 1) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการรับรองสถาบัน อุดมศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิตเพื่อให้มีความพร้อมในการประกอบวิชาชีพได้ทันที 2) องค์กรวิชาชีพได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมความ

พร้อมนักศึกษาอีกทั้งเป็นการรักษามาตรฐานวิชาการ และด้านมาตรฐานจริยธรรม สอดรับกับ ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, อรัญญา ศิริผล (2556) ที่ต้องการให้องค์กรวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอันเนื่องมาจากทำให้นักศึกษาเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะได้ทำงานจริง และทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนที่ได้กำลังศึกษา

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560 และพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พบว่ามีการปฏิบัติตามองค์กรวิชาชีพเพราะถือได้ว่าเป็นการกำหนดกรอบการทำงานขั้นต่ำให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญทางการศึกษาคือ หน้าที่สำคัญของนักการศึกษา คือการพัฒนาเพื่อทำให้ผู้เรียนมุ่งพัฒนาอาชีพให้แก่ตนเองอีกทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพและทักษะที่สำคัญ โดยที่โดยไม่ต้องมีการกีดกันทางการศึกษาให้เกิด (กระแสม ชนวงค์ และคณะ, 2559) อีกทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาสามารถเข้าสู่วิชาชีพได้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ Tsai, Ghoshal (1998) ได้ทำการศึกษาเรื่องทุนทางสังคมและการสร้างมูลค่า พบได้ว่าหากองค์กรใดมีการรวมตัวขึ้นที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลหรือมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกัน ย่อมส่งผลให้เกิดนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ในอัตราที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2. ขอบเขตความร่วมมือในปัจจุบันหลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560 และพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พบได้ว่าทั้งองค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษายังมีความร่วมมือกันลักษณะกึ่งทางการ โดยทั้งสององค์กรไม่ได้มีการสร้างความร่วมมือที่มีพลังอันทำให้สามารถทำงานร่วมกันหรือมีกรอบการทำงานที่จะสามารถตกลงกันได้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นทางการอย่างสม่ำเสมอ ความร่วมมือกันก็เป็นไปในทิศทางลักษณะกึ่งทางการ เช่น มีการเชิญอาจารย์จากสภาวิชาชีพมาบรรยายที่สถาบัน อุดมศึกษา มีการทำบันทึกข้อตกลงเพื่อบริการวิชาการสังคม ซึ่งจะเห็นได้ว่าจุดร่วมมือกันในลักษณะอย่างนี้ เป็นลักษณะความร่วมมือกันที่ไม่แน่นอนด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก เช่น ด้านสังคม การเมือง อันเนื่องมาจากด้านเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้เกิดการแข่งขัน (พลอยชมพู กิตติกุลโชติวุฒิ, 2558) โดยหากความสัมพันธ์ระหว่างสององค์กรมีลักษณะกึ่งทางการย่อมทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจหรือความเชื่อมั่นในข้อมูลของอีกองค์กรหนึ่ง ทำให้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไปได้ สอดคล้องกับยุวรัตน์ รุตินิรันดร์กุล (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบัญญัติของ

ร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษาที่ขัดต่อหลักการของกฎหมายและอาจเกิดผลกระทบต่อผู้เรียน พบว่าหากมีบัญญัติพระราชบัญญัติดังกล่าวจะทำให้ให้นักศึกษาหรือบัณฑิตนั้น ได้รับผลกระทบเนื่องมาจากองค์กรวิชาชีพนั้นได้มีการออกกฎเกณฑ์ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติก่อนหน้าของการตราพระราชบัญญัติการอุดมศึกษาทำให้เกิดการขัดแย้งและไม่คุ้มครองประโยชน์ของบัณฑิตหรือนักศึกษา

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. ด้านขององค์กรวิชาชีพ

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า โดยภาพรวมแล้ววรรณกรรมและมุมมองของผู้บริหารองค์กรวิชาชีพนั้นจะมองไปในด้านการปฏิบัติอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยหามุมมองในด้านระหว่างการออกแบบหลักสูตรการศึกษาเท่าที่ควรจึงควรมีการปรับปรุงให้มีความรัดกุม ชัดเจนโดยมีการดำเนินการดังนี้

1) เปิดโอกาสให้องค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา ตามกรอบของกระทรวงศึกษาธิการหรือกระทรวงการอุดมศึกษา

2) องค์กรวิชาชีพควรมีความชัดเจนในการประกาศการรับรองสถาบันอุดมศึกษาที่จัดตั้งใหม่ เพื่อป้องกันปัญหาทอดทิ้งนักศึกษา ที่เข้าศึกษาในสถาบันที่ไม่ได้มาตรฐาน

3) องค์กรวิชาชีพควรมีนโยบาย ด้านความร่วมมือในด้านอื่นนอกจากหลักสูตรหรือการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ กับสถาบันอุดมศึกษา โดยอาจทำในรูปแบบ การวิจัย การแลกเปลี่ยนข้อมูลผู้ใช้งานบัณฑิตร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

2. ด้านสถาบันอุดมศึกษา

จากการศึกษาวรรณกรรมและมุมมองของผู้บริหารในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาเห็นได้ว่าควรที่จะมีการพัฒนา เพื่อให้เกิดความชัดเจน มีประสิทธิภาพด้านการบริหารการศึกษา คือ

1) สถาบันอุดมศึกษาควรมีการจัดตั้งเป็นหน่วยประสานงานเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสถาบันอุดมศึกษา และเป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมกับองค์กรวิชาชีพเพื่อเสนอความคิดเห็นด้านต่าง ๆ

2) สถาบันอุดมศึกษาควรจัดทำนโยบายที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนหรือนักศึกษา มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อทำให้เรียนรู้อีกก่อนเข้าสู่วิชาชีพอย่างแท้จริง และทำให้เกิดความตระหนักในวิชาชีพของตน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้การศึกษาความร่วมมือระหว่างองค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นควรจะทำการศึกษาในประเด็น การศึกษาเปรียบเทียบถึงความร่วมมือระหว่างองค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา เพื่อทำให้ได้ความชัดเจนมุมมองด้านการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมและ ความแตกต่างก่อนและหลังที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2560

2. เพื่อให้เห็นถึงความเหมาะสมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรศึกษาถึงปัจจัยหรืออิทธิพลที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการร่วมมือกัน เพื่อให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. กระแส ชนงวงศ์, นฤมล สีนสุพรรณ, กุหลาบ ปุริสาร, ศุภลักษณ์ อวมสำอาง. (2559). การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความยุติธรรมในสังคม: ความท้าทายใหม่, วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 6(2), 13-21.
2. จิตติ ดิงศภัทย์. (2558). **หลักวิชาชีพนักกฎหมาย** (13). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
3. จรัส สุวรรณเวลาและคณะ. (2540). **บนเส้นทางอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
4. นัยนา บุญหล้า, สุธรรม ธรรมทัตตานนท์. (2561). **การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับโรงเรียนคาทอลิก ในสังกัดมณฑลอุบลราชธานี**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(2), 16-22.
5. เนติบัณฑิตยสภา. (2554). **มติคณะกรรมการอำนวยการอบรมศึกษากฎหมาย ครั้งที่ 305 เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณามาตรฐานปริญญานิติศาสตร์บัณฑิตของสถาบันการศึกษาอื่น**. เอกสารอัดสำเนา (ม.ป.ท. : ม.ท.ป.)
6. ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, อรัญญา ศิริผล. (2556). **ย้อนพินิจการประกันคุณภาพ อุดมศึกษาด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2556.

7. พนิดา พงศ์สุวรรณ. (2551). การควบคุมการใช้อำนาจขององค์กรวิชาชีพด้านกฎหมาย : ศึกษาเฉพาะกรณี สภานายความ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
8. พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528. (2528). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 102 ตอนที่ 129, 1
9. พระราชบัญญัติเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2507. (2507). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม81ตอนที่ 15, 3.
10. พลอยชมพู กิตติกุลโชติวุฒิ. (2015). ความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กรและประสิทธิภาพขององค์กร: การศึกษาเชิงประจักษ์ของธุรกิจอาหารในประเทศไทย. *Chulalongkorn Business Review*, 37(2), 1-23.
11. ยุวรัตน์ ฐิตินรินทร์กุล. (2561) บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษาที่ขัดต่อหลักการของกฎหมาย และอาจส่งผลกระทบต่อผู้เรียน. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 8(1), 64-68.
12. รัตนาภรณ์ ศรีพยัคฆ์. (2553). *เทคนิคการประสานงาน*. ข้อมูลออนไลน์ สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2562, จาก www.stabunda.mrong.go.th/web/book/53/b18_53.
13. วรเจตน์ ภาศิริรัตน์. (2557). *คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
14. สุภัทร บุญส่ง. (2560). การศึกษาความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรวิชาชีพ. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 13(4), 110-119.
15. สุพิชญา เลิศประภานนท์, กุลทิพย์ ศาสตรระจิว. (2016). กลยุทธ์การสื่อสารของศูนย์การค้าอิมพีเรียลเวสต์สโตร์ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างศูนย์การค้าและชุมชน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(1), 1012-1024.
16. สำนักคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม. (2558) *ผลการประชุม ก.ต. ครั้งที่ 15 / 2558*
17. สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2561) *มติคณะรัฐมนตรี 7 สิงหาคม 2561*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562 จาก <http://www.cabinet.soc.go.th/soc/>
18. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2561) *ร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา*. ข้อมูลออนไลน์ สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://www.senate.go.th/view/1/%E0%B8%AB%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%81/TH-TH>.
19. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2561). *รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวง กรม พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562*, ข้อมูลออนไลน์ ค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2562, จาก https://www.opdc.go.th/content.php?menu_id=14&content_id=3747.
20. Heifetz, A. (2012). *Game Theory: Interactive strategies in economics and management*. Cambridge university press.
21. Koai, M. I., Ferreira, D. M., & Fredericks, B. G. (2017). The use of Sesotho in formal communication within the Free State Provincial Government. *Interim: Interdisciplinary Journal*, 16(1), 16-25.
22. Mosher, F. C. (1982). *Democracy and the public service (Vol. 2)*. New York: Oxford University Press.
23. Peng, T. J. A., Pike, S., Yang, J. C. H., & Roos, G. (2012). Is cooperation with competitors a good idea? An example in practice. *British Journal of Management*, 23(4), 532-560.
24. Rege, M., & Telle, K. (2004). The impact of social approval and framing on cooperation in public good situations. *Journal of public Economics*, 88(7-8), 1625-1644.
25. Tsai, W., & Ghoshal, S. (1998). Social capital and value creation: The role of intrafirm networks. *Academy of management Journal*, 41(4), 464-476.